

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

30 An error circa quamlibet causam finalem, operationem invalidet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

QUÆSTIO XXX.

An error circa quamlibet causam finalem, operationem inuolidet.

CASVS.

MVLIER quædam, post contractum Matrimonium cum Seio, falso putans, illum esse leprosum; ad lepræ periculum vitandum, ante Matrimonij consummationem, Monasterium ingressa est; ibique, post annum professionem emisit. Postea verò comperit, illum verè non fuisse leprosum. Quæritur; Vtrum professio illa fuerit valida.

SUMMARIUM.

- 2 Error circa causam finalem Professionis, illam reddere videtur inuolidam.
- 3 Videtur error circa substantialia Professionis.
- 5 Sicut, si esset circa materiam Professionis.
- 6 Et sicut est, in Voto simplici.
- 7 Verè tamen illam non vitiat.
- 9 Professio, est contractus onerosus.
- 10 Sicut est Matrimonium.
- 11 In contractibus onerosis, error circa causam motiuam, non tollit eorum voluntatem absolutam.
- 12 Hec voluntas, datur in Professione, sicut in Matrimonio.
- 14 Tam Professio, quam Votum simplex, debent esse libera.
- 15 Error circa causam motiuam Professionis, non est circa substantialia.
- 16 In Contractibus onerosis, causa motiua, ad eorum substantiam non pertinet.
- 17 Professionis emissio, est absoluta.
- 18 Differentia inter contractus gratuitos, & onerosos.

19 *Alia differentia,*20 *Regula vniuersalis pro Contractibus gratuitis, & onerosis.*

RATIONES DUBITANDI.

Quamuis huius Quæstionis resolutio, colligi fortasse posset ex resolutione Quæst. 25. Quia tamen, in professione religiosa, est specialis difficultas; & vt clarius appareat, in quo Professio differat à Voto simplici; & præsertim, vt, in contractibus, causa finalis extrinseca, melius distinguatur ab intrinseca; Quæritur; an Mulieris professio, in casu proposito fuerit valida; Aliquis enim videtur non fuisse valida. Vt *Rebell p. 2. de oblig. iust. lib. 1. de contract. in gen. quæst. 6. s. 2. Sals. 1. 2. tr. 3. d. 4. s. ult. num. 42. Rosel. v. diuortium num. 7.*

Primò; Quia, Professio Religionis, non minus liberum consensum requirit, quam Votum simplex, cum Professio sit Votum solemne. Sed Votum simplex, ex errore causæ finalis, est irritum, propter defectum consensus, ad illud necessarij; nihil enim est magis contrarium consensui, quam error. Ergo etiam Professio. Sed Professio fuit facta à Muliere, ex errore circa causam finalem, & motiuam, fuit enim

enim facta, ad vitandam lepram, quam Mulier putabat, se contracturam ex consortio cum Seio leproso; in quo decepta est. Ergo fuit inuoluntaria, & consequenter irrita.

4 Secundò; Quia error circa substantialia alicuius dispositionis, illam irritat, cum reddat inuoluntariam; Sed error circa causam finalem Professionis, est error circa substantialia Professionis, sicut est respectu Voti simplicis. Ergo error circa causam finalem Professionis, illam vitiat, ac reddit inuoluntariam; ideoque Professio facta à Muliere, ex simili errore, fuit inualida.

5 Tertio; Quia, si Mulier decepta fuisset circa materiam Professionis, & putans, se profiteri in Religione Sancti Augustini, professæ esset in Religione Sancti Benedicti; Professio fuisset nulla, ex defectu voluntatis, & consensus. Ergo etiam, cum professæ sit, ex errore circa causam finalem, Professio fuit nulla; Non minus enim error circa causam finalem, quàm circa materiam Professionis, est error circa substantialia Professionis.

6 Quarto; Quia, ideo Votum simplex, ex errore causæ finalis emissum, est nullum, quia qui illud emittit, habet intentionem illud emittendi solum sub conditione, quod causæ finalis subsistat; siue illud emittit dependenter solum à tali causæ finali; Sed etiam, qui proficitur, Professionem emittit solum dependenter à causæ finali motiua, habetque intentionem proficendi solum conditionatam, *posito, quod talis causæ subsistat*; Nulla enim est ratio, cur hæc intentio habeatur in Voto, & non in Professione; Ergo etiam Professio, ex errore circa causam finalem emissæ, erit nulla.

RESOLVTIO.

Respondetur tamen: Professionem fuisse validam. *Sanch. lib. 10. matr. d. 9. num. 20. Nav. lib. 3. conf. de conu. coniug. conf. 3. num. 4. Rodrig. p. 1. sum. cap. 238. num. 3. Sylæster v. diuortium quæst. 22. num. 5. Reginald. lib. 25. c. 8. s. 2. num. 121. Bonac. de contract. d. 3. qu. 1. p. 2. s. 2. num. 3. Layman. lib. 3. tract. 4. s. 5. c. 5. num. 6. & alij apud istos.*

Primo; Quia; *in c. fin. 20. qu. 3. deciditur*; Professionem dolo Monachorum factam, esse validam; ipsos tamen priuandos esse hæreditate illius Professi. Et, *in c. ex parte: de conuers. coniug. dicitur*; loquendo de Muliere, quæ falsò existimans, se posse à Viro leproso recedere, Monasterium ingressa erat; *Quamuis falsa sit causa, per quam ad susceptionem veli prædictæ mulier est inducæ; cum sine qualibet tali causa, id ipsum, religionis obtentu facere potuisset.* Ergo, ex mente Pontificis, Mulieris Professio fuit valida. Ex hoc tamen textu, hoc clarè colligi non potest; vt dictum est.

Secundò; Quia Professio, est contra 9
ctus onerosus, initus inter Professum, ac Religionem, quo Religiosus traditur, ac obligatur Religioni; & è contra Religio obligat se ad ipsum Religiosum alendum, ac retinendum: Omnes autem contractus onerosi, celebrati ex errore, vel dolo, dante causam Contractui, siue ex errore circa causam finalem contractus, spectato solo iure naturæ, sunt validi; dummodo error non contingat circa substantialia Contractus. Cum ergo nullum extet ius positium, quod Professionem dolo emis-

sam

sam irritauerit ; dicendum est, eam fuisse validam.

10 Tertio : Quia Matrimonium, ex errore circa causam inducentem ad contrahendum celebratum, non est, ipso iure, irritum, nisi error sit circa substantialia contractus, ut est error Personæ. Ergo neque Professio, ex eodem errore facta, erit irrita, nisi error contingat circa substantialia Professionis, ut est error circa Religionem ; Nam etiam Professio est Matrimonium quoddam spirituale, & contractus onerosus.

11 Quarto : Quia, in Contractibus onerosis, error circa causam inductiuam ad contrahendum non tollit voluntatem, sicut intentionem absolutam contrahendi, ut patet in contractu Matrimonij, Emptionis, Venditionis, & alijs similibus ; in quibus intentio contrahendi est omnino absoluta, & independens ab omnibus circumstantijs accidentalibus, ac extrinsecis ; Sed Professio, est contractus onerosus : Ergo error circa causam illius inductiuam, non tollit voluntatem absolutam profitendi ; alioquin hoc idem asseri posset etiam de Matrimonio, & alijs contractibus onerosis. Adde ; quod, cum contractus isti sint, ex se, irreuocabiles, ac perpetui, hic modus illos volendi absolute, est illis magis connaturalis, ac conformis, quia est modus illos volendi irrevocabiliter.

12 Quinto : Quia, ideo in Matrimonio, Voluntas contrahendi est absoluta, & independens ab omnibus, quæ ad ipsius Matrimonij essentiam non pertinent ; Quia, si dependeret ab alijs rebus extrinsecis, sequeretur, plurima Matrimonia censenda esse irrita, neque illius Matti-

monij valorem fore unquam certum ; Semper enim dubitari posset, an intentio contrahendi fuerit conditionata, & solùm, posita tali circumstantiâ accidentali, ac extrinsecâ ; Hoc autem cederet in graue damnum Reipublicæ ; Sed hoc idem prorsus dici posset de Professione, si intentio profitendi non esset absoluta, cum ipsa sit Matrimonium quoddam spirituale. Ergo etiam, in Professione, Voluntas profitendi erit absoluta ; ideoque independens à veritate causæ inducentis ad profitendum.

Sexto : Quia Error, vel Dolus, quando est circa substantialia Professionis, non tollit perfectam libertatem, ad substantiam Professionis requisitam, sicut nec illam tollit ad Matrimonium, cui æquiparatur ; Unde Ecclesia, Professionem dolo emissam, non irritauit ; Sicut nec irritauit Matrimonium, quando error non est circa substantialia. Ergo nec tollit eius valorem, sicut illum non tollit, in Matrimonio,

OBIECTIONVM SOLVTIO.

NEquè obstant rationes in contrari-¹⁴um. Ad primam enim respondetur ; Tam Votum simplex, quam Professionem religiosam debere esse simpliciter libera, ac voluntaria, ita ut non interueniat error circa substantialia ; In Voto tamen simplici, eam sit simile contractibus gratuitis ; (est enim promissio facta Deo de re aliqua facienda, vel omittenda ;) Error circa causam finalem censetur error circa substantialia, quia procedit ex intentione virtualiter conditionali, *si videlicet causa*

causa, à qua inducitur ad promittendum, subsistat. At verò in Professione religiosa, cum sit similis contractibus onerosis, vt dictum est; Error in causâ finali, non censetur esse error circa substantialia, quia causa finalis, siue inductiua, non est intrinseca, nec ingreditur essentiam contractus onerosi. Hinc ergo fit, vt Votum simplex, ex errore circa causam finalem, sit irritum, Professio verò non sit irrita.

15 Ad secundam respondetur; negando, errorem circa causam finalem Professionis, esse errorem circa substantialia illius, sicut est in Voto simplici. Ratio autem disparitatis est; quia Votum simplex, est contractus quidam gratuitus; Professio verò, est contractus onerosus, de cuius essentia non est causa inducens ad contrahendum, vt patet in Matrimonio, & ceteris contractibus onerosis.

16 Ad tertiam respondetur; negando similiter consequentiam; Nam in omnibus contractibus, materia contractus, est de illius essentia; At causa finalis, in contractibus onerosis, non est de illorum essentia, sed est illis extrinseca, & accidentalis, cum in illis, sit potius finis operantis, quam finis operis, & sit potius causa impulsiva, quam finalis; est enim variabilis ad libitum Contrahentium, cum idem contractus, sit indifferens, vt fiat propter illum, vel alium finem. Si autem est intrinseca, error circa illam, non est error circa substantialia.

17 Ad quartam respondetur, Negando minorem; Qui enim professionem emittit, illam emittit absolute, siue erretur, siue non, in causâ inductiua; Cum enim sit voluntas eligendi statum perpetuum, con-

R. P. Beati Lib. 1.

sequenter est voluntas illum eligendi independentem à quibuscumque circumstantiis extrinsecis, & etiam si erretur in circumstantiis illius status quantumvis magnis; Alioquin de quacumque Professione dubitari semper posset, an esset valida, sicque oriretur magna confusio. Hæc autem non oriuntur, ex eo, quod in Voto simplici, voluntas illud emittendi, sit dependens à causâ finali, & virtualiter conditionalis; *si talis causa subsistat*; Cum enim Votum simplex, simile sit contractibus gratuitis, & promissioni; & Promissio nullam habeat ex se causam finalem determinatam & intrinsecam, sed sit indifferens, vt fiat propter hunc potius finem, quam alium; fieri debet dependenter à causâ finali motiua; alioquin nullum haberet finem; & consequenter per voluntatem virtualiter conditionatam; *si talis causa subsistat.*

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; Hanc esse differentiam inter contractus onerosos, & gratuitos; quod in onerosis, causa finalis intrinseca, est identificata cum eorum materia; cum enim sint essentialiter mutui, illud, quod respectu vnus Contrahentis est materia, respectu alterius est causa finalis. Sic in Emptione, ac Venditione, pretium, quod, respectu Ementis, est materia, quæ traditur ad rei empræ dominium obtinendum; respectu Vendentis, est causa finalis; Venditor enim tradit rem, ad eius pretium obtinendum. Similiter in Matrimonio, vnus Contrahens tradit proprium corpus alteri, ad alterius dominium obtinendum in ordine ad generationem; & sic in

Z

omni-

omnibus contractibus onerosis. At in contractibus gratuitis, cum non sint propriè mutui, causa finalis non est necessariò identificata cum eorum materia; Qui enim promittit peregrinationem, vel calicem, nullum habet finem determinatum, qui cum peregrinatione, vel calice sit identificatus; sed hæc promittere potest propter quemcumque finem voluerit. Hinc ergo fit primo; vt in contractibus gratuitis intentio, ac voluntas contrahendi sit virtualiter conditionalis, & dependens à causâ finali motiuâ; in onerosis verò voluntas contrahendi sit absoluta, & independens à causâ ad contrahendum inductiuâ. Secundo, vt, in gratuitis, causa finalis pertineat ad eorum substantiam; in onerosis verò, sit solum circumstantia extrinseca, & accidentalis; quia non est finis operis, sed Operantis.

19 Secundo; Ex prima illâ differentiâ, oriri etiam aliam differentiam. Nam in contractibus onerosis, cum causâ finalis sit identificata cum eorum materiâ, non est variabilis ad libitum Contrahentium, sed est essentialiter determinata, sicut est determinata materia; ita vt, quicumque talem contractum celebrare velit, illum celebrare necessariò debeat propter talem finem intrinsecum, nec possit illum celebrare sine tali fine; Esto, moueri etiam possit ab alijs finibus; Sic enim, qui vult aliquid emere, necessariò vult tradere pretium ad rei emptæ dominium obtinendum; & qui vult Matrimonium contrahere, vult tradere proprium corpus alteri, ad alterius dominium obtinendum, in ordine ad generationem; Alioquin neque illa esset emptio, neque hoc Ma-

rimonium. Contra verò, in Contractibus gratuitis, causa finalis, cum non sit necessariò identificata, cum eorum materia non est essentialiter determinata, sed est variabilis ad libitum Contrahentium; Qui enim Calicem Ecclesiæ promittit, nullum habet finem determinatum, propter quem illum promittere necessariò debeat, sed illum promittere potest propter quemcumque finem voluerit; Hinc ergo fit, vt intentio promittendi debeat esse dependens à causâ finali motiuâ, & inductiuâ ad contrahendum; Quia, si ab illâ non penderet, nullum haberet finem, ad quem intrinsecè terminaretur; quod tamen est contra naturam voluntatis, quæ per omnes suos actus ferri debet in aliquid bonum per se expetibile, & consequenter in aliquem finem; Intentio verò emendi, non debeat esse dependens à causâ inductiuâ ad emendum, quia, cum sit essentialiter determinata ad dandum pretium, vt rei emptæ dominium obtineat, iam habet sufficientem causam finalem, ad quam terminetur. Secundo fit, vt intentio promittendi debeat esse virtualiter conditionata, *si causa subsistat*; Quia causa finalis intrinseca cum non sit, ex se, determinata, sed pro libito à voluntate determinabilis, potest esse vera, vel falsa; Intentio verò emendi, debeat esse absoluta; Quia, cum causâ finalis intrinseca sit, ex se, essentialiter determinata, non potest esse variabilis; Ideoque debet esse necessariò verâ; Qui enim dat pretium, necessariò rei emptæ dominium acquirit; neque in hoc contingere potest error.

Tertiò: Hinc desumi posse hanc regulam vniuersalissimam, Primò in omnibus

bus contractibus onerosis, causam induc-
tiuam ad contrahendum, esse regulariter
ipsis contractibus extrinsecam; ideoque
errorem circa illam, huiusmodi contra-
ctus non vitare; In contractibus verò
gratuitis, causam inducitiuam esse intrin-
secam, ideoque errorem circa illam, eos
vitare. Secundò in omnibus contracti-
bus onerosis, causam inducitiuam esse
motiuum, non ipsius intentionis contra-
hendi, sed actus, per quem contractus

onerosi à voluntate imperantur, ideoque
posse variari ad libitum voluntatis, & ap-
pellari posse potius causam impulsiuam,
quam finalem, cum sit propriè finalis so-
lùm respectu actus imperantis. In gra-
tuitis verò, esse motiuum immediatum
ipsius voluntatis promittendi, vel donan-
di, quæ alias nullum haberet motiuum,
ad quod vltimò terminaretur; ideoque
appellari debere, respectu istorum contra-
ctuum, causam finalem intrinsecam.

QVAESTIO XXXI.

*An error, circa operationem Cause materialis,
Operationem inualidet.*

CASUS.

MERCATOR quidam, moriens, plures merces in hæreditatem
Filio reliquerat, singulisque mercibus, propria nomina appo-
suerat. Inter alias autem erat etiam Arboris cuiusdam Sinen-
sis Cortex; Virtutis, contra febres, præfertim quartanas; admirabilis.
Filius, Patre mortuo, merces omnes cum suis nominibus, vendendas
exposuit, Corticis virtutem ignorans; Titius verò, illac casu transiens,
& Corticem videns, quia eius virtutem optimè nouerat, illum tribus au-
reis emit: Sed paulo post, quia virtus erat iam communiter nota; eà
patefactà, eundem Corticem statim vendidit aureis septuaginta. Quæ-
ritur; Vtrum Emptio illa fuerit valida.

SUMMARIUM.

2 Ad operationis substantiam pertinet non solum finis, sed etiam materia. 6 In emptione, ac venditione, non solum res vendenda, sed eius etiam qualita- tes pertinent ad materiam. 7 Rei valor, desumitur ex eius utilitate in ordine ad usum, ad quem vendi solet.	8 Et ex communi estimatione, quam Res habet, in illo loco. 9 Error circa virtutem Rei vendendæ, ir- ritat venditionem. 10 Illam reddit simpliciter inuoluntariam. 11 Ad venditionis substantiam non minus pertinet qualitas Rei, quam Res. 12 Nec minus, quam causa finalis. 13 Qualitas Rei vendendæ, constituit valo- rem, qui est Venditionis materia.

Z 2

14 Qua